

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖВУЗІВСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПРОБЛЕМИ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО
ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ
У СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ ВИЩОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ
(*термінологічне словотворення*)**

15 квітня 2010 року

**Дніпропетровськ
2010**

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРМІНІВ	5
В. А. Багачук Структурна характеристика термінів міжнародного права	5
N. Bespalova, T. Vasilyuk, R. Besuglaya Teaching linguistic and cultural fluency for international business communication	12
Г. А. Богатирьова Особливості функціонування термінологічної лексики в мистецьких постмодерних текстах культури	15
Н. О. Гимер Гіперо-гіпонімічні відношення в українській термінології косметики та косметології	20
И. Д. Гречухина Сокращения в английской экономической терминологии	26
Р. Д. Іванський Ефективність мови закону: доступність, точність, стислість, граматичні правила та стилістичні норми	32
С. Є. Ігнатська Лінгвостилістичне тлумачення оцінки	37
Л. Ф. Коротєєва, О. І. Карманова Термінологічна лексика у митній справі	41
Т. В. Крашеніннікова Значення слова б а н д а (загальноживане і правове)	46
В. Я. Мороз Проблема вивчення природи інформації	50
Г. О. Морозова Власні імена як компонент термінів акушерства і гінекології	54
А. М. Поповський Словотвірні моделі українських топонімів із спонукальними формами дієслів	58
О. А. Проценко Правова термінологія і проблеми її впорядкування	62
Н. В. Ревизонская, Н. В. Варех Экономические термины в современном русском языке	68
Л. В. Тягло Системність термінології ракетно-космічної галузі	74
Н. И. Шашкина, Л. А. Лазуренко, Л. В. Дружинина	

Обзор основных лингвостилистических понятий терминоведения

80

Т. І. Шубенок

Нові терміни як результат розвитку суспільства

83

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ
У СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

86

В. В. Александрова

Прийоми формування фонетичних вмінь майбутнього юриста

86

A.V. Buriak

Kognitive Interpretation von Termini

91

Т.А. Горбенко, В.Б. Пугач

Термінологія як компонент іноземної мови у спеціалізованих вузах
та проблеми методики викладання

93

Є.В.Гриценко

Методика навчання термінологічної лексики для студентів гірничих
напрямків підготовки

97

Н. В. Давыдова

Вариативность фразового глагола в юридическом дискурсе

98

Л. А.Заїка

Навчання термінологічної лексики у немовному вищому навчальному закладі

105

А. О. Кора, В. В. Тихоненко

Вивчення термінології на уроках англійської мови за професійним спрямуванням

111

S. I. Kostrytska

Vocabulary Selection and Use in ESP Teaching

113

І.М. Кочан

Терміносистема права в навчальному процесі

118

О. В. Кульбабська, О. В. Кардашук

Методологічні засади вивчення системних відношень у лексиці

127

О. А. Лебедєва

Використання словників як засобу підвищення навчальної
автономії студентів та курсантів

133

І. І. Липська

Проблема методики формування франкомовної лексичної компетенції
усного мовлення у студентів мовних спеціальностей

(адміністративно-правова сфера)

136

Т. И.Морозова, В. В.Губкина

Изучение терминологической лексики в неязыковом вузе

142

І. О. Назаренко

Функціонування форм узагальнювальної однини в термінології правничої сфери

144

Г. Останіна

Прийоми засвоєння юридичної термінології

146

В. Б. Пугач, І. М. Світлишева

Виконання інтерактивних вправ в Інтернеті як один із способів організації самостійної роботи студентів

150

І. Є. Рождественська

Нові комп'ютерні програми викладання іноземних мов

152

Р. Г. Романець

Особливості застосування термінів при викладанні курсу фізики англійською мовою

154

Л. Л. Синюта

Викладання іноземної мови у юридичному вищому навчальному закладі в аспекті методологічного і правового поліцентризму

155

І. В. Хуртак

Що розуміють під терміном «граматика» у навчанні іноземних мов

160

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ

165

И. Н. Анисимова

Обучение пониманию и переводу специальных текстов

165

Н. В. Варех, Н. В. Ревизонская

Особенности перевода экономических и юридических терминов

168

Л. С. Верченко

Порівняльний аналіз фахових юридичних термінів
(британський та американський варіант)

173

О. А. Зеленська, Ю.В. Каллен

Термінологія митного спрямування в професійно спрямованих текстах

181

О. В. Каптуренко

Деякі аспекти перекладу англійських медичних багатокомпонентних термінів

185

О. О. Koporalkina

Methods of Computer-Based Translation Modeling

191

Е. В. Неженець

Проблеми перекладу скорочень в англомовних фахових текстах

194

Л. А. Стребуль

Научные тексты и введение терминов в практике обучения иностранных студентов

198

О. Є. Третьякова

Відбір текстів і прийомів формування вміння інтенсивного читання

200

О. А. Трякина

Трудности перевода английской юридической терминологии на русский язык

205

В. Ю. Тютюнник

Сравнительный структурно-семантический анализ русских и английских терминов с общим компонентом шум/noise в терминологии

градостроительной акустики

210

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

216

Т. В. Крашеніннікова
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЗНАЧЕННЯ СЛОВА БАНДА (загальноживане і правове)

Мова права є явищем історичним, яке відображає загальний стан суспільства і в той же час залежить від його рівня розвитку та правової системи. Діяльність юристів тісно пов'язана з усіма напрямками діяльності народу, тому на мову закону значно впливає мова народу в цілому. Відомо, що юридична лексика зафіксована не лише у науковому, офіційно-діловому, публіцистичному та художньому стилях, але й у розмовному також, де сам народ передає між собою певні слова й вислови так, як розуміє, і найменше звертається до термінологічних особливостей. От і виникає лексика, унікальна за своїм походженням, яку потім фіксують науковці, лексикографи та письменники. У статті розглянемо лише одну таку лексему **банда**.

Матеріали, опубліковані в українській енциклопедичній, довідковій та кримінально-правовій літературі, свідчать, що слово **банда** означає – 1. (від італ. banda, букв. - загін) – збройний загін. Наявність банди визначається в таких випадках: участь трьох і більше осіб, спроможних нести кримінальну відповідальність; озброєність злочинного угруповання – створення злочинної групи для вчинення ряду збройних нападів, тобто, як правило, для більш-менш тривалого заняття злочинною діяльністю. Організацією банди вважається змова її учасників про вчинення кількох збройних нападів, їх об'єднання, керівництво бандитською групою, підшукування зброї, постачання нею членів банди, розробка планів конкретних нападів, безпосереднє керівництво їх здійсненням. Причому сам факт організації збройної банди визначається закінченим злочином, навіть якщо банда не вчинила жодного нападу. Участь у банді означає, що особа входить до збройної усталеної групи, створеної для вчинення нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб [15, с. 24]; 2. озброєна організована

група або злочинна організація, яка попередньо створена з метою виникнення кількох нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб одного такого нападу, який потребує ретельної довготривалої підготовки [14, с. 198].

Російськомовні видання, якими користуються наші юристи-науковці, визначають слово **банда** так: в уголовном праве устойчивая вооруженная группа, созданная в целях нападения на граждан или организации. Как особое образование характеризуется следующими признаками: наличие двух или более лиц (группа); устойчивость (стабильность состава, тесная взаимосвязь между членами, согласованность действий, постоянство форм и методов преступной деятельности, длительность существования банды, количество совершённых преступлений); вооружённость (наличие огнестрельного или холодного оружия у хотя бы одного из членов и осведомлённость об этом других её членов, которые допускали возможность его применения) [16, с. 23]; (итал. banda) представляет собой соединение не менее двух лиц для совершения чаще всего нескольких самостоятельных, в деталях ещё неизвестных преступлений. Соединение в судебной практике определяется как рассчитанное на определённое время организационное объединение определённого числа лиц, которые, подчиняясь воле одного лица, при наличии общей воли преследуют совместные цели, причём они находятся между собой в таких соотношениях, что ощущают себя единым союзом (целым) [2, с. 37].

Офіційні словники української літературної мови фіксують майже подібні визначення слова **банда**, але вже доповнюючи новою семантикою: 1. озброєна група злочинців, що чинять грабежі, розбої, вбивства; 2. *розм.* ватага, юрба, гурт [13, с. 27]; озброєна група злочинців (з нім. bande) [5, с. 24]; (від італ. banda - загін). 1. озброєна група злочинців, які чинять грабежі, розбої, вбивства; *розм.* Про групу людей, які роблять щось незаконне або поводять себе агресивно; *ірон.* про шумну, веселу ватагу. 2. мідний духовий оркестр, який використовують у деяких операх у ході дії [12, с. 47]; 1.

озброєна група злочинців, що чинять грабежі, розбої, вбивства // *зневажл.*
Про озброєний ворожий загін, диверсантів або ворожі війська. 2. *розм.*
ватага, юрба, гурт. 3. діал. група музикантів [3, с.36].

Російськомовні словники, доступні для пересічного громадянина в Україні, визначають цю лексему так: **банда** – 1. шайка преступников; духовой оркестр; 2. народ [10, с. 66]; разбойная, преступная группа, шайка [7, с.35].

У словнику іншомовних слів лексема **банда** пояснюється так: (від італ. banda - загін) озброєна група людей, яка здійснює злочини. Будь-яка злочинна зграя; кліка [6, с. 76]. Синонім **кліка** тлумачні словники подають як «група, об'єднання осіб, які прагнуть за всяку ціну задовольнити свої корисливі прагнення» [13, с. 182], озброєна група злочинців (з нім. bande) [5, с. 24].

Необхідно також звернутися до діалектних словників української мови, бо саме вони фіксують значення слів так, як розуміють його і використовують в живому значенні пересічні громадяни. Наприклад, М. Й. Онишкевич у бойківських говірках фіксує значення слова **банда** як: 1. неорганізована група музик; 2. оркестр, організована група музик. *В Гусятині банда грала як я розбирався* [8, с. 42-43]. Гуцульська говірка, за спостереженнями О. Ю. Піпаша та Б. К. Галаса, пояснює це слово лише як «духовий оркестр» [9, с. 11]. Г. Аркушин, вивчаючи підляські семантичні діалектизми, зафіксував значення «череда корів»: *Там банду бидла насе* [1, с. 87-104].

Віднайдено лексему й у словнику сучасного українського сленгу, де подаються такі значення: 1. злоч. Стихійне (на відміну від бригади) злочинне угруповання. *Леонід Ілліч, здавалося, житиме вічно, а разом із ним і вся його гнила банда* (Ю. Винничук). 2. Гурт людей, компанія друзів. *Збирай банду, приїжджай до мене в гості* [11, с. 54].

Можливо, таке розмаїття значень притаманне слову завдяки його походженню. Етимологічний словник української мови подає пояснення так:

банда¹ – [бандина] «велика компанія», [бандор] «голова банди» - болг. м. банда, п. ч. слц. вл. нл. banda, схв. bānge, слн. - banda; - запозичене. з нім. мови; н. bande «банда»; походить від італ. banda «корогва, прапор, загін, згряя» або від фр. bande «тс», засвоєного через народну латинь з якоїсь германської мови (пор. гот. «прапор, знак», грец. «показую», д.-інд. – «світло»); **банда**² – (заст.) «дім розпусти» [бáндур] (заст.) «хазяїн дому розпусти», [банду́р] «шинкар; звідник»; можливо, походить від рум. pandúr «опришок», яке разом із схв. páндур «посіпака; сільський поліцейський стражник» зводиться до уг. pandúr, що зіставляється з сл. «погонич, пастух» [4, с. 132].

Отже, у своїй професійній діяльності юристи мають враховувати те, що переважна більшість людей спілкується народною мовою. Лише люди з вищою освітою розуміють термінологічні особливості лексики і то, можливо, неповністю. Тому завдання юриста полягає у правильному роз'ясненні населенню юридичної лексики.

Список використаних скорочень

болг. – болгарська, букв. – буквально, вл – верхньолужицька, гот. – готська, грец. – грецька, д.-інд. – давньоіндійська, заст. – застаріле, зневажл. – зневажливо, ірон. – іронічне, італ. – італійська, нім. – німецька, нл. – нижньолужицька, п. – польська, пор. – порівняй, розм. – розмовне, рум. – румунська, с. – сторінка, сл. – слов'янські, слн. – словенська, слц. – словацька, схв. – сербохорватська, тс. – так само, уг. – угорська, фр. – французька, ч. – чеська.

Література

1. Аркушин Г. Підляські семантичні діалектизми // Діалектологічні студії. 3: 3б. пам'яті Я. Закревської / Відп. ред. П. Грищенко, Н. Хобзей. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Вид-во М. П. Коць, 2003. – С.87-104.
2. Большой юридический словарь / Под ред. А. Я. Сухарева, В. Д. Зорькина, В. Е. Крутских. – М.: ИНФРА-М, 1998. VI.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003.
4. Етимологічний словник української мови в 7 томах, Т.1 / За ред. О. С. Мельничука. – К., 1982.
5. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. – Харків: Фоліо, 2007. – С.24
6. Нечволод Л. І. Сучасний словник іншомовних слів. – Х.: Торсінг ПЛЮС, 2007.

7. Ожегов С. И. Словарь русского языка: Ок. 57000 слов / Под ред. докт. филол. наук, проф. Н. Ю. Шведовой. – 14 изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1983.
8. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. Ч.1. – К.: Наукова думка, 1984.
9. Піпаш Ю. О., Галас Б. К. Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). – Ужгород, 2005.
10. Сводный словарь современной русской лексики: В 2 т. / АН СССР. Институт русского языка; Под ред. Р. П. Рогожниковой. – М.: Русский язык, 1991.
11. Словник сучасного українського сленгу / Упорядник Т. М. Кондратюк. – Харків: Фоліо, 2006.
12. Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 сл. / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х.: ВД «ШКОЛА», 2006.
13. Тлумачний словник сучасної української мови: Близько 50000 сл. / Уклад. І. М. Забіяка. – К.: Арій, 2007.
14. Шалгунова С. А., Терещенко А. І., Примаченко В. Ф. Навчальний посібник для підготовки до державного іспиту з курсу «Кримінальне право України». – 5-те вид. доп. і перероб. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2009. – 200 с.
15. Шепітько В. Ю. Криміналістика: Словник термінів. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 264 с.
16. Юридический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. – М., 2007.